

Een oude studie en toekomstige bespiegelingen

Het EU subsidiebeleid voor aquacultuur

door Magnus van der Meer

De ontwikkeling van de aquacultuur en het subsidiebeleid van de Europese Commissie was in 1989 het onderwerp van een studie, uitgevoerd door de Europese Vereniging van Visserij-Economen (Shaw en Bailly, 1991). Uit die studie bleek onder andere dat in 1989 de forel in alle lidstaten geproduceerd werd en met 144.000 ton bijna driekwart van de hele EU vis(teelt)productie voor zijn rekening nam. In Nederland werd in 1989 tweehonderd ton forel gekweekt, zeshonderd ton meerval en dertien (!) ton paling. De totale Nederlandse aquacultuur productie in 1989 was 108.713 duizend ton: 107 duizend ton mosselen, bijna 900 ton oesters en 813 ton vis. Als toekomstverwachtingen werden in 1990 onder andere genoemd dat "de snelste groei bij de vinvis te verwachten is bij de zeebaars en -brasem", en dat "er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van andere soorten zoals de meerval en paling". Verder wees de studie op "de vele voorbeelden van succesvolle marketing-activiteiten van de zalm-sector" en wordt de sector gewaarschuwd dat men zal moeten voldoen aan strengere warenwetten en hogere milieu-eisen.

Evaluatie '83-'88

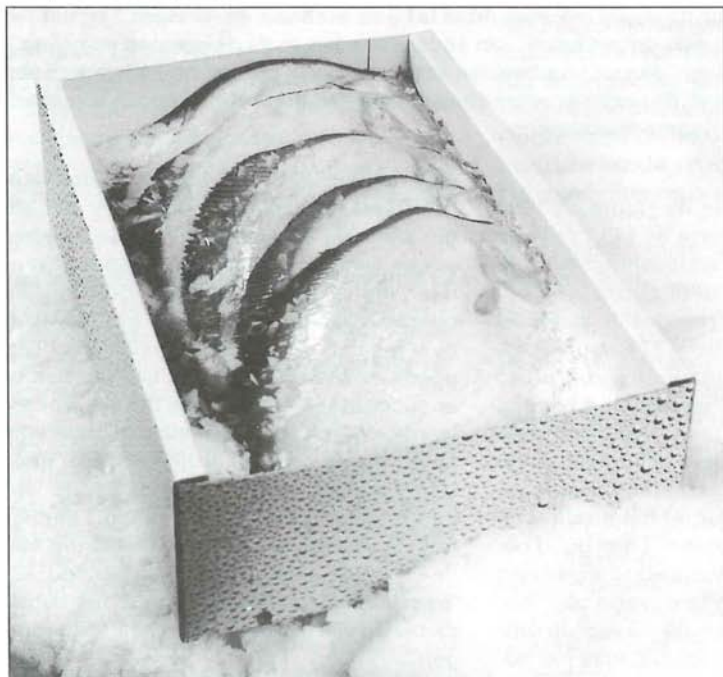
In het tweede deel van de studie uit 1989 werd bekeken in hoeverre de 139.1 miljoen ECU subsidie aan de aquacultuursector in de periode 1983 en 1989 nuttig was geweest. Daar kwam een zeer positief beeld uit naar voren, met maar liefst 77% van de projecten voltooid of bijna voltooid. Verder wordt genoemd dat "minder succesvolle projecten hielden verband met bijzondere soorten, vooral intensieve palingteelt en de intensieve teelt van garnalen". Het falen van projecten werd vooral toegeschreven aan "technieken die nieuw of niet goed begrepen werden". Tevens werd er advies gegeven alleen steun te geven voor "bedrijfstakingen in de beginstadia van de ontwikkeling". Minder eenduidig was het ad-

vies op welk moment die financiële steun het meest efficiënt is: helemaal aan het begin wanneer een particuliere investeerder alleen aan iets nieuws wil beginnen wanneer de risico's voor een deel ook door de overheid worden gedragen, of juist wanneer het bedrijf begint te groeien en er een goede inschatting gemaakt kan worden of er succes te verwachten is of niet. Verder werd gewezen op het belang van onderwijs en opleiding omdat "projecten falen door slecht beheer en onvoldoende begrip van de kweektechnieken". Het rapport eindigt met de conclusie dat "de ontwikkeling van de Europese aquacultuur in de periode '83-'89 succesvol is geweest en dat het subsidiebeleid van de EU daaraan heeft bijgedragen".

Evaluatie '90-'98

Gezien de sterke groei van de visteelt verwachten we dat MacAlister Elliot & Partners zal (moeten) concluderen dat het EU-subsidiebeleid in '90-'98 minstens zo succesvol is geweest als in '83-'89. In Canada werd net als in Europa overheidssteun cruciaal geacht voor de ontwikkeling van de visteelt (Ridler, 1998). Steun wordt daar nodig geacht in de allereerste fase van ontwikkeling wanneer de technieken nog nieuw zijn en de risico's groot. Maar ook wanneer de eerste biologische en commerciële successen geoogst worden, heeft de tweede generatie starters nog subsidie nodig. Het doel van subsidiëring is de ontwikkeling van de sector, maar niet het creëren van overproductie. Zodra er dan ook volop internationale concurrentie is en kostenbeheersing en marketing cruciaal zijn geworden voor het succes van de bu-

★ *Vijf verse tarbotfilets.*

siness, moet subsidiëring ophouden volgens Ridler.

Beleid '00-'06

Geheel in lijn met die aanbeveling zijn er ook in de jaren 90 EU-subsidies verstrekt aan de aquacultuur sector. Nu, in 1999, is het tijd voor de EU om een nieuw subsidiebeleid te ontwikkelen voor de periode 2000 tot 2006 (O'Hagan, 1999). De subsidie zal onderdeel zijn van de FIFG (Financial Instrument for Fisheries Guidance). De FIFG zal bepalend zijn voor de aard van de subsidies en investeringen in de gehele vissector. Besluiten over de FIFG zullen door de DG XIV van de EU (het directoraat-generaal dat over visserij gaat) genomen worden op basis van een nieuwe studie over de Europese visserij en aquacultuur. De studie wordt uitgevoerd door het Engelse ingenieursbureau MacAlister Elliot & Partners en moet komende augustus afge-

ronnd zijn. Directeur Patrick Franklin zegt: "De studie kijkt naar productie, handelsstromen, werkgelegenheid, vergelijkt onze situatie met die buiten de EU en zal verwachte trends voor de komende tien jaar geven wat betreft rendement en duurzaamheid van alle vormen van aquacultuur in de hele EU." Medewerkers aan de studie zijn o.a. een Franse oesterspecialist, een Spaanse schelpdieren-specialist en een Britse spe-

cialist in de kweek van tarbot. Inmiddels weten we dat, vergeleken bij de vorige studie, de Nederlandse palingproductie van 13 ton in 1989 gestegen is naar ongeveer 3500 ton in 1998. Verhalen over slecht beheer en niet begrepen technieken zullen nu wel niet meer aan de orde zijn. Helaas, de marketing van de meerval is nog steeds niet zo'n succes als de vroegere marketingsstrategie van de zalm (maar zou dat wel zo'n goede vergelijking zijn?). De verwachte strengere eisen van de warenwetten zijn uitgekomen: HACCP is inmiddels een (soms gevreesd) begrip in de visverwerking geworden. Ook is iedereen volop bezig in te spelen op de strengere milieu-eisen: zo is het de-nitrificatiefilter standaarduitrusting aan het worden in nieuwe visteeltbedrijven.

De teelt van zalm, forel, zeebaars en -brasem zijn groot en zullen dat blijven, waarbij in de EU alleen een substantiële groei te verwachten is in het Middellandse Zee gebied (zeebaars en -brasem). Voor de subsidie-aanvrager is het echter waarschijnlijk van meer belang om te weten welke soorten worden aangemerkt als potentiële nieuwe "grote" soorten. Want dat zullen waarschijnlijk de soorten zijn waar het grootste deel van de pot naar toe gaat. Wij durven geen voorspelling te doen.

En verder zal in het nieuwe rapport ongetwijfeld de zorg worden uitgesproken over de onzekere glasaal oogsten, over de internationalisering van de vishandel, nieuwe teeltsoorten in Europa (heilbot, tarbot, arctic charr, tilapia), veel aandacht waarschijnlijk voor de verdere ontwikkeling van "natuurvriendelijk", via "ecologisch" naar "biologisch" geproduceerde vis. Benieuwd zijn we of er in het rapport ook aandacht geschonken gaat worden aan de teelt van siervis en de problemen die er in die sector spelen (Scheerboom, 1998). In de (vorige) EU regulering 4028/86 betref-

fende subsidiëring van de aquacultuur werd vermeld dat subsidies alleen bedoeld waren voor "vis, garnalen en mosselen die van een duidelijk commercieel belang zijn en die bedoeld zijn voor menselijke consumptie" (EU, 1994). En graag zouden we willen weten welke nieuwe technieken kansrijk worden geacht voor industriële toepassing in de komende subsidieperiode. Van Zwieten (1998) denkt aan veredeling en genetische manipulatie, maar wat MacAlister Elliot & Partners daar van denken...?

Eind dit jaar hopen we te berichten wat er uit deze studie van MacAlister Elliot & Partners is gekomen. En wanneer onze hier gedane voorspellingen redelijk goed blijken te zijn, dan zullen we U dat ook zeker meedelen!

Literatuur

1. J. Scheerboom, 1998. IKB in Yamakoshi Village? AQUAcultuur mei 1998, p. 24-31.
2. P.A.M. van Zwieten, 1998. Kansen en bedreigingen voor aquacultuur in Nederland. Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek, NRLO-rapport nr. 98/8, 79 p.
3. S. O'Hagan, 1999. EU study to aid future funding. Fish Farming International, January 1999, p.8.
4. S. Shaw en D. Bailly, 1991. De ontwikkeling van de aquacultuur en het subsidiebeleid van de Europese Commissie. AQUAcultuur juli 1991, p.9-20.
5. EU, 1994. Manual on the Common Fisheries Policy, The European Parliament's contribution to Blue Europe. European Parliament, Research and Documentation Papers, Agriculture, Fisheries and Forestry Series, E-2, 2-1994, Chapter 22: Specific Topic VII: Aquaculture, p. 263-276.
6. N.B. Riddler, 1998. Aquaculture and the role of funding by government. Aquaculture Europe, 22(4):6-11, 30.